

Nr 25.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om anslag till tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. inom Norrbottens län.

Vid 1930 års riksdag väcktes i riksdagens båda kamrar likalydande motioner om avsättande av ett belopp av 100,000 kronor till en Norrbottens läns hjälpfond, som skulle utan alltför bindande bestämmelser ställas till länsstyrelsens förfogande för lindrande av nöd och skapande av tryggare förhållanden bland befolkningen. I motionerna samt under debatterna i kamrarna i anledning av desamma framhölls, hurusom Norrbottens län på grund av sitt läge och naturförhållandena intoge en särställning bland Sveriges län. Det hårda och ojämna klimatet med därav följande svåra näringsförhållanden särskilt för den av jordbruket beroende befolkningen, bebyggelsens gleshet och kommunikationernas otillräcklighet, allt skapade här levnadsförhållanden, under vilka riskerna för oförvårdad nöd bland befolkningen vore stora. I allmänhet ankomme det å fattigvårdsväsendet att vid dylika tillfällen träda hjälpande emellan, men många gånger kunde hjälp från detta håll icke påräknas. Att i sådana fall göra hänvändelse till Kungl. Maj:t eller riksdagen skulle medföra en omgång och tidsutdräkt, som helt skulle förtaga verkan av den hjälp, som kunde erhållas. Länsstyrelsen hade möjligheter att efter prövning av förutsättningarna lämna hjälpen i rätta ögonblicket.

Även andra omständigheter talade för bifall till motionerna. Av Norrbottens läns skogar ägdes omkring 70 procent av staten och av gruvorna inom länet vore staten ägare till hälften. Ärligen tillfördes statskassan ur dessa inkomstkällor betydande belopp till båtnad för hela landet. När staten ålagt privata företagare inom länet sociala hänsyn, vore det ej mer än billigt att staten såsom företagare föreginge med gott exempel.

Sedan statsutskottets majoritet tillstyrkt bifall till motionerna samt kamrarna stannat i olika beslut, beslöt riksdagen vid gemensam votering att »för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. bland befolkningen i Norrbottens län anvisa för budgetåret 1930/1931 under riksstatens femte huvudtitel ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.»

Huru medel av det sålunda beslutade anslaget av länsstyrelsen i Norrbottens län disponerats för olika ändamål, framgår av en av länsstyrelsen till statsrevisorerna den 26 oktober 1931 avgiven redogörelse. De principer, som länsstyrelsen därvid följt, angivas av länsstyrelsen sålunda:

»Herrar statsrevisorer torde av denna summariska redogörelse finna, hurusom den ledande principen för länsstyrelsen vid handhavandet av

denna fond varit att därur lämna hjälp till självhjälp, giva ett handtag till stöd för ett ortsgagnande företag av större omfattning, som ej märkt fram med övriga till buds stående resurser, möjliggöra förebyggande åtgärder mot nöd eller svårigheter. Länsstyrelsen har alltså städse sökt att vid denna hjälpverksamhet undvika ändamål, som falla under fattigvård. Det har för länsstyrelsen varit en synnerlig glädje att hava ägt möjlighet att med så fria händer träda hjälpende till med dessa medel, och länsstyrelsen vågar tro, att användningen svarat mot de intentioner riksdagen haft för ögonen vid fattandet av det för länet betydelsefulla beslutet att ställa dessa medel till förfogande. Länsstyrelsen vill vidare framhålla, att länsstyrelsen låtit sig angeläget vara att vid användandet av dessa medel gå fram med största sparsamhet och omsorgsfull prövning av ändamålen.»

Den sålunda lämnade redogörelsen, varav även framgår att omkring 80,000 kronor av det meddelade anslaget dittills förbrukats, lär icke hava givit anledning till några erinringar från statsrevisorerna.

Den hjälpkälla, som det ifrågavarande anslaget utgjort för många nödställda inom Norrbottens län, synes nu vara på väg att sina. Alla de skäl, som år 1930 talade för ett speciellt ingripande från statsmakternas sida för lindrande och förebyggande av nöd bland Norrbottens läns befolkning, kvarstå med orubbad giltighet. Den jordbrukskris som då rådde i Sveriges land fortsätter alltjämt, men därtill har under mellantiden kommit en för Norrbottens län alldeles särskilt förödande kris inom länets huvudnäringar skogsbruk och gruvindustri. Då vi därför våga föreslå riksdagen ett förnyande av detta anslag, är det i medvetande om ett oförvållat nödläge för stora delar av befolkningen i ifrågavarande län och ett trängande behov av åtgärder för dess lindrande. De betänkligheter, som förra gången framfördes mot förslaget om beviljande av detta anslag och som huvudsakligen anknöto sig till principiella synpunkter rörande disponerandet av medlen, synas oss hava vederlagts av den hittillsvarande förvaltningen av anslaget. Visst är att stora delar av vårt land lida under trycket av nuvarande dåliga konjunkturen, men intet län torde ens tillnärmelsevis drabbas så hårt som landets nordligaste.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen för budgetåret 1932/1933 måtte bevilja ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor att ställas till länsstyrelsens i Norrbottens län förfogande för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m. m. inom nämnda län.

Stockholm den 19 januari 1932.

O. Bergqvist.

P. Sandström.

C. I. Asplund.

Bilaga.

Till statsrevisionens 1:sta avdelning.

Angående användningen av det utav riksdagen för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget för tillfälliga hjälpåtgärder för lindrande av nöd m.m. bland befolkningen i Norrbottens län.

I anledning av telefonförfrågan i ämnet den 23 oktober 1930 får länsstyrelsen meddela följande.

Av fonden har hittills disponerats bidrag till nedan angivna ändamål:

1) till byggande av lador å utängar inom Jukkasjärvi och Gällivare socknar: 35,000 kronor.

Höet å dessa ängar lämnas nu så gott som undantagslöst utestående i hässjor och köres hem under vinterns lopp i mån av behov. Sådant hö minskar givetvis genom regn och snö betydligt i värde, och cirka 20 procent kan beräknas gå förlorat i kvantitet (genom den hopfrusna skorpan utanpå) varjämte fodret, då bönderna ytterst sällan kunna förmå sig att ordentligt stänga kring hässjorna, ofta förstöres av renar. Förutom att förebygga foderbrist — kreaturshållningen i dessa trakter är till väsentlig del baserad på de naturliga ängarna — avser länsstyrelsen med detta stimulerande av ladubyggandet att söka bortarbета den inrotade fördomen att det icke vore ekonomiskt lönande att uppföra lador på utängarna ävensom att så småningom få bort en eljest aldrig utebliven friktionsanledning mellan bofasta och lappar.

2) till bisträckning åt personer vilka förlorat hästar i smittosam blodbrist: 12,250 kronor.

Denna sjukdom har, särskilt i Tornedalen och socknarna därintill, fått en betänkelig utbredning, och hästägarna hava, då de genom förhållandena häruppe äro hänvisade till det gemensamma skogsbetet på somrarna, knappast möjligheter att skydda sina djur för smittan. Härtill kommer att dessa hästägare så gott som undantagslöst äro i fattiga omständigheter. Någon ersättning genom lagstiftning är ju ännu icke tillförsäkrad för förluster genom ifrågavarande kreaturssjukdom.

3) till understödjande av elektrifieringen i Korpilombolo socken: 14,020 kronor.

Det bygdeelektrifieringsföretag, som administreras av Övre finnbygdens belysningsförening, omfattar socknarna Tarendö, Junosuando, Pajala med Muonio kapell samt Korpilombolo. Detta stora, i sitt slag originala företag är till en väsentlig del byggt på naturaprestationsprincipen, och dessa arbeten hade icke i den fordrade utsträckningen kunnat presteras, ifall icke någon bisträckning lämnats. För samtliga övriga socknar bereddes denna hjälp av deras allmänningfonder, men Korpilombolo, som ingen allmänning har, måste givas ett handtag på annat sätt, för att icke det stora projektet skulle stranda. Anmärkas må, att naturaprestationerna, vilka enligt planen för företaget beräknades till 60 kronor per tecknad andel, för Korpilombolobornas del härigenom nedbringades till 40 kronor per andel, under det allmänningdelägarna fingo ned sina till 30 kronor per andel, skillnaden motiverad med att de senare ju faktiskt äro ägare till de medel, varur bisträckningen togs. Här tor-

de icke behöva närmare utvecklas den vikt länsstyrelsen fäst vid att få detta elektrifieringsföretag genomfört; länsstyrelsen har den fasta förvissningen att ljuset i byarna kommer att väsentligen bidra till att minska oföretagsamhet och främja uppräckning både på det andliga och det ekonomiska livets områden.

4) till byggande av kaj vid Töre och brygga vid Siknäs i Töre socken: 6,000 kronor.

Denna bisträckning gavs för att förebygga en omfattande arbetslöshet i dessa trakter och tjänade ett företag avsett att bli till gagn och utveckling för kommunikationerna och näringslivet i orten.

Dessa äro de huvudsakliga anslagsposterna hittills, representerande alltså något över 67,000 kronor; därjämte har ur fonden anvisats bidrag i mindre poster om tillhoppa 9,400 kronor till mildrande av nödlägen av mera tillfällig och lokal natur samt andra smärre ändamål, vilka befunnits ömmande och icke haft att påräkna bistånd från annat håll.

Herrar statsrevisorer torde av denna summariska redogörelse finna, hurusom den ledande principen för länsstyrelsen vid handhavandet av denna fond varit att därur lämna hjälp till självhjälp, giva ett handtag till stöd för ett ortsgagnande företag av större omfattning, som ej mäktat fram med övriga till buds stående resurser, möjliggöra förebyggande åtgärder mot nöd eller svårigheter. Länsstyrelsen har alltså städe sökt att vid denna hjälpverksamhet undvika ändamål som falla under fattigvård. Det har för länsstyrelsen varit en synnerlig glädje att hava ägt möjlighet att med så fria händer träda hjälpende till med dessa medel, och länsstyrelsen vågar tro att användningen svarat mot de intentioner riksdagen haft för ögonen vid fattandet av det för länet betydelsefulla beslutet att ställa dessa medel till förfogande. Länsstyrelsen vill vidare framhålla att länsstyrelsen låtit sig angeläget vara att vid användandet av dessa medel gå fram med största sparsamhet och omsorgsfull sovring av ändamålen.

I detta sammanhang må slutligen nämnas något om användningen av Norrbottens läns nödhjälpsfond. Dessa medel äro hopbragta genom insamling på den frivilliga välgörenhetens väg, efter missväxtår som medfört nöd av katastrofal karaktär. Med hänsyn sålunda till grunden för fondens tillkomst och då detta även eljest syntes länsstyrelsen lämpligt har länsstyrelsen velat reservera fonden för mötande av olyckor av lika ödeläggande natur och har fördenskull velat bringa upp själva fonden till ett för sådant syfte någotsånär betryggande belopp och hålla den därvid. Avkomstmedlen användas, i enlighet med ovan antydda riktlinjer, i huvudsak till hjälpåtgärder på jordbrukets område, exempelvis till bidrag för foderinköp, anskaffande av utsäde och dylikt.

Luleå i landskansliet den 26 oktober 1931.

A. B. GÄRDE.

R. SUNDBERG.